הכא נמי. גבי הקדש איכא למימר לך נתכוין ואמאי קאמר רב הונא נאמן ונותנין לו המנה: **כי קאמר רב הונא דנקיט שטרא.** ההוא מלוה וזה הודה לו: ופרכינן **מכלל דרב ושמואל מיירי בדלא נקיט** אין נותנין לו כי לא אמר תנו אי הכי כי אמר תנו אמאי נותנין מלוה על פה היא כו' ואי (ו) (לאו) משום טעמא דמלוה לקייס דברי המת לא היה להם ליתן בשביל דברי אביהם עד לאחר מותו: **אלא אמר רב נחמן.** בין זה שאמר שב"מ מנה לפלוני בידי והוא בא ליפרע מן ההקדש ובין זה הבא ליפרע מבניו כולהו שטרי נקיטי דמסקי ביה בהאי שביב מרע מנה ולא קשיא: **הא.** דהקדש במקויים דאיכא הנפק: **אמר מנו קיימיה לשטריה.** ולא צריך מלוה לקיומיה: **לא אמר מנו.** חיישינן דלמא משום שלא להשביע את בניו אמר הכי ולא גבי עד דמקיימי לשטריה: **דיון דפסקה אכוהן.** שגמר דבריו ולווה לפרוע: **מ"ט.** (ג) (ח) [דלא] דלמא אידכורי מידכר והלכך לא רלה לומר עדיין תנו: **שביב מרע שהודה.** בעל חובו טוען לו מנה לי בידך ואמר לו הן דכה"ג אמרינן בסנהדרין בפ' זה בורר (ד' כט.): **צריך שיאמר** אתם עדי ואי לא מלי א"ל משטה אני בך: **צריך שיאמר לחובו.** דאמרי' בחזקת הבתים (לעיל מ.) הולאה בפני שנים צריך שיאמר כתובו: **ודברי שב"מ ככתובין וכמסורין.** וא"ל לומר כתובו: **מתני' המלוה את חבירו בשטר.** אפי' אין כתוב בו אחריות הא פסקינן הלכתא בשנים אוחזין (ב"מ טו:) דאחריות טעות סופר הוא וכמי שכתוב בו אחריות דמי: **משועבדים.** מכורין: הוצא

הכא נמי אדם עשוי שלא להשביע את עצמו כי קאמר רב הונא התם דנקיט שטרא מכלל דרב ושמואל דלא נקיט שטרא אמר תנו נותנין מלוה על פה הוה [ו]**ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אלא אמר רב נחמן אידי ואידי דנקיט שטרא ולא קשיא** [א]**הא דמקויים הא דלא מקויים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה אמר רבה שביב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין פרענו נאמנין תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין פרענו אין נאמנין כלפי לייא איפכא מסתברא אמר תנו מנה** [ב]**כיון דפסקה אבוהון למילתא איכא למימר דפרעיה** [ג]**מנה לפלוני בידי כיון דלא פסק אבוהון למילתא** [ד]**איכא למימר דלא פרעיה אלא אי איתמר הכי איתמר** [ד]**שביב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין מ"ט אדכורי מידכר** [ה]**תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין חזר ואמר אבא פרעתי אין נאמנין דאם איתא דפרעיה לא הוה אמר תנו בעי רבא שביב מרע שהודה מהו צריך לומר אתם עדי או אין צריך לומר אתם עדי** (ח) [ג]**צריך שיאמר כתובו או אין צריך לומר כתובו אדם משטה בשעת מיתה או אין אדם משטה בשעת מיתה בתר דבעיא הדר פשטה** [ז]**אין אדם משטה בשעת מיתה** [ח]**ודברי שב"מ ככתובין וכמסורין דמו: מתני'** [ט]**המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים** [י]**על ידי עדים** (י) **גובין מנכסים בני חורין**

ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה וכו'. ולא"ת והא דברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמו (ד) מאחר דאם כתבו ונתנו היו נותנים השתא אמאי אין נותנים כמחלק כל נכסיו וי"ל לא דמי דהיכא דנותן מטעם מתנה בודאי תקנו שיהיו ככתובין וכמסורין שמא תטרף דעתו עליו אבל מלוה להן ליתן מכח מלוה ולא מטעם אחר אין לו אלא מכח מלוה כאשר בתחלה והלכך אין נותנין: **הא** דמקויים. ולא"ת (ה) הא דנקט שטרא מקויים צריכין לנאמן דנאמן ועוד מה אנו צריכין לנאמנות ממילא גבי ע"י שטר שבידו ועוד למה לי הקדש ועוד מאי איריא שב"מ דאין אדם חוטא ולא לו כדמפרש בפ' שוס היתומים (ערכין דף כג. ושם) אפי' בריא נמי וי"ל דכולהו איצטריך לגבות אלא שבועה דאי לא הוה אלא שטרא הוה בעי שבועה כדתנן (כתובות דף פז.) הבא ליפרע מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה ואפילו הקדש אי לא (ו) שב"מ ואי לא נאמנותו הוה [בעי] שבועה דמה לי משתעבד לגבוה מה לי משתעבד להדיוט והכי מפרש בהדיא בפ' שבועת הדיינים (שבועות דף מב:) על הא דקתני (ברייתא) אבל נשבעים לקטן ולהקדש ליפרע מנכסי הקדש (ופריך) תניא (כו') מנכסים משועבדים כו' סד"א הנ"מ הדיוט אבל הקדש לא חיישינן לקנוניא קמ"ל ופריך והא א"ר הונא שב"מ כו' ומשני דוקא שב"מ דאין אדם חוטא ולא לו ומכאן נראה לרבי הא דמבעיא לן פ' הניזקין (גיטין דף נ:) גבי אין נפרעין מנכסים משועבדין במקום שיש נכסים בני חורין אפילו הן זיבורית במתנה מאי בהדיא דמנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה הוי ולאי ה"ה מתנה דנשבעין כשבאין ליפרע ממנו דפשיטא ליה נמי הכא דמה לי משתעבדי לגבוה מה לי משתעבדי להדיוט אלמא להדיוט

בכה"ג בעי שבועה: **הא** דלא מקויים. ולא"ת כי היכי דאי לא מקויים (ט) [אמרינן] שהוא מזייף והאב אמר שלא להשביע את בניו בהא נמי לימא (ו) שלא להשביע את בניו ופרוע הוא ומדברי האב אין ראיה ואין לומר דא"כ היו נותנים על ידי שבועה אם היה מקויים שא"ל אלא ליגבע שלא נפרע וזה יכול הוא לעשות ולא שייך לומר אין נותנים אבל בלא מקויים שייך לומר אין נותנים דהא גבי הקדש אמרו נאמן במקויים ולא טענינן ליה פרוע ויצטרך שבועה אלא נאמן בלא שבועה כדמוכח ההיא דשבועות (דף מב:) שהבאתי לעיל אלא נראה לרבי דהיכא דנקט ההוא מלוה שטרא (ח) ומקויים אין הלוה רגיל לעולם לומר שלא להשביע שחייב לו מנה כמו שכתב בשטר היכא דפרעיה שלא יהא סבורים העולם שלא פרעו: **אלא** אי איתמר כו'. לא בעי למימר אלא איפכא דאיתמר דידע גמרא שאמר על מנה לפלוני בידי דנאמנים: **חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנים דלמא אדכורי מדכר.** היינו פרעתי קודם לכן (י) [כדקאמר דלמא] אידכורי מדכר [היינו] בחותה שעה כדמוכח בסמוך [דקאמר] אי איתא דפרעיה כו' והכא נאמנים משום שהוא (יא) היה נאמן לומר פרעתי קודם לכן מגו דנאמן לומר פרעתי אחרי כן כדתנן מנה לי בידך א"ל הן למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך פטור אלא דמשביעין אותו שבועת היסת מדרבנן ואף הס יכולים לומר פרענו אחרי כן והא דאמר אין נאמנים כיון דלא פסקה למילתיה היינו דטפי מסתבר לומר שם אין נאמנין מתנו מנה לפלוני ואומר רבי הא דאמר סוף פ"ק דגיטין (דף יד.) הנהו גנאי דעבוד חושבנא בהדי הדדי כו' לסוף לא פש גביה ולא מידי ומסיק דהאי דאקני למריה אראעא זוזי דפשו גביה קנין בטעות הוא וחוזר ומפרש ר"ת ורבינו חננאל שהיו הן מודים שטעו תחלה בחשבון שאם לא כן לא היה נאמן שא"כ אין לך קנין מועיל (י) לעולם שיאמר טעיתי וגם יאמר היאך טעה הא לאו הוכחה היא דודאי הוא יכול להיות נאמן בכמה מקומות מגו דהוה מצי למימר פרעתי אחרי כן כדאשכחן הכא אלא נראה דלא מיבעיא שנאמן לומר שטעה כשאמר מנה לפלוני בידי אלא הוא נאמן לומר פרעתי כבר מגו דמצי למימר פרעתי אחרי כן ומ"מ יכול הוא להיות דהתם צריך שיהו מודים שטעה אחרי כן משום דקנין חשוב כתנו דהכא דאי פרעיה לא הוה אמר תנו ומה לי לשקר במקום עדים הוא ה"נ התם אי איתא דטעה דלא פש גביה מידי לא הוה מקני וי"מ דדוקא בשב"מ שייך למימר אידכורי מדכר שאין דעתו מיושבת עליו אבל בריא לא:

ודברי שב"מ ככתובין וכמסורין דמו בו'. האי ככתובין לא הוי ככתובין דלעיל פ' מי שמת (דף קנא.) דהתם קאמר שהם ככתובים וכמסורין כבר דלא בעי קנין אבל הכא לא בעי למימר דדוקא ככתובין וכמסורין אלא אגלמו טובא כדברים הכתובים הלכך הוי כאילו אמר כתבו והרבה יפוי כח עשו חכמים בשביב מרע בלא ההוא דלעיל דלא בעי קנין כי ההיא דאמר בפרק קמא דגיטין (דף יד:) דהולך וזכי בשביב מרע אפילו לא הוי בבריא וזכי:

המלוה את חבירו בשטר בו' [על ידי] עדים גובה מנכסים בני חורין. הכא תנן בהדיא דמלוה על פה לא גבי ממשועבדים (ט) [מדרבנן] והא דפרש"י פרק הניזקין (גיטין דף נא. ושם) דמזון האשה והבנות גובין מנכסים בני חורין לפי שאין קלובים אבל היו קלובים היו גובין אע"פ שאין כתובים משום דהוה כמלוה ע"פ ליתא ואגב ריהטא לא עיין בה אלא טעמא דאכילת פירות (מ) למזון האשה והבנות דגבי אם היו קלובים אפילו אין כתובים משום דקלא אית להו (ט) והקשה ה"ר יעקב מקורבי"ל אם כן היאך נשבעין במודה מקלת הטענה והא אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות ואומר רבי כגון שמחל שעבודו א"נ בדליכא עדים דהא דשעבודא דאורייתא היינו על פי עדים אבל על פי עצמו לא ובפרק קמא דבבא מציעא (דף ד: ושם) האריכתי יותר מבכאן:

קמג א מיי' פ"ז מהל' עדכין הל' יט סמג עשין קלא טוש"ע מ"מ סי' רנה סעיף ג:

קמד ב ג מיי' פ"י מהל' זכיה ומתנה הל' י ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רנה סעיף ד:

קמה ד ה מיי' שם הל' ח ט טוש"ע שם סעיף ה:

קמו ו מיי' שם פ"ח הלכה ד סמג שם טוש"ע מ"מ סימן פח סעיף ב:

קמז ז מיי' שם הל' ב סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רנ סעיף ג:

קמח ח מיי' פי"ל מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' לט סעיף ג ומי' קיש סעיף ג:

קמט ט מיי' שם ומסמ' שם טוש"ע מ"מ סי' לט סעי' ג:

הגהות הב"ח

(א) גב' אי אין צריך לומר אתם עדי אדם משעה וכו' בשעת מיתה צריך שיאמר כתובו אי מ"ל לומר כתובו בתר דבעיא: (ב) שם ע"י עדים גובה: (ג) רשב"ם ד"ה מ"ט דלמא אידכורי: (ד) תוס' ד"ה ורב וכו' ומאחר וכו' כשמחלק כל נכסיו: (ה) ד"ה הא דמקויס וא"ת כיון דנקט הכא שטרא מקויס מה צריכים למימר: (ו) בא"ד אי לא הוה שביב מרע: (ז) ד"ה בא דלא וכו' נמי לימא שהאב אמרו שלא להשביע: (ח) בא"ד ומקויס אין הלוה כו' היכא דפרוע שלא יהיו: (ט) ד"ה חזר כו' משום שהוא נאמן כל"ל ותיבת היה נמחק: (י) בא"ד מועיל דלעולם יאמר טעיתי כו' לא הוה מקני ליה וש מפרכיס:

מוסף רש"י

אדם עשוי שלא להשביע את עצמו. אדם עשוי לומר לבריות חייב אני מעות לפלוני, להתמחק מעיין הרע, שלא לילאות שבע מממון (סנהדרין כט:). **מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין.** דשעבודא לאו דאורייתא, וכל שכן מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עצמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסי דאית לי אחריאין לשטרא דנן (קדושין יג.) טעמא מפרש בשיטה מקילתן שעבודא לאו דאורייתא, ומיהו לא קי"ל הכי אלא כדמפרש התם אלכתא גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות (לעיל מב.). **המלוה את חבירו בשטר.** דקתם שטר לאחריות בכתב, ואפילו לא נכתב קי"ל אחריות טעות סופר הוא וכמי שנכתב דמי (לעיל מב.). **גובה מנכסים משועבדים.** מלקוחות, וכגון שלא שבקו ליה נלוה בני חורין לגבות המלוה מהם (שם) אם אין לוה נכסים בני חורין גובה מלוה מן הלקוחות, דאמר בשמים מוחזין (יד.) לרבנן אחריות שלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי, דלא שדי אינש זוזי בכדי ולכך נתכוין המלוה שיכתוב בשטר אחריות, אלא שהם הסופר וטעה, והתם שטר קנא אית ליה ולקוחות הוא דאפסדו אנפשייהו, שלקחו קרקע מן הלוה ולא הניחו לו בני חורין כדי לגבות מהן מלוה את חובו (לעיל קנז.). **על ידי עדים.** כלומר בלא שטר, גובין מנכסים בני חורין. וכגון שמודה שלא פרעו, דהא קי"ל המלוה מכירו בעדים אין לריך לפרעו בעדים, אבל ממשועבדים לא יגבה, דעדים בלא שטר לית להו קנא ולא אמרינן לקוחות אפסידו אנפשייהו (לעיל מב.).

רבינו גרשום

קאמר (באדם) שלא להשביע את בניו שלא יאמרו בני אדם כמה ממון מניח להם ונותנין בו עין: הכא נמי. בשביב מרע שהקדיש נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי כיון דלא אמר תנו לו איכא למימר אינו חייב לו ואלא להכי קאמר הכי דאדם עשוי שלא להשביע את עצמו שאם יקום מחליו שלא יאמרו עליו בני אדם מזל גדול של עושר יש לפלוני שקיבץ ממון כל כך ואמאי אמר רב הונא נאמן: כי קאמר. דנאמן כגון דנקיט שטר בעל המנה שטר חוב על אותו שביב מרע [שאמר] שיש לו מנה בידי. מכלל דרב ושמואל אע"ג דלא נקיט בעל המנה שטר: לא קשי' התם גבי הקדש נקיט בעל המנה ו) שטר ולא מקוים הלכך אי אמר תנו מנה לפלוני קיימי' שביב מרע לשטריה בהאי דהודה דישר הוא ונותנין לו: דפסקה למילתי' דאמר תנו איכא למימר דפרעוה וקיימוה צוואת אביהן: מאי טעמא. נאמן כיון דלא אמר תנו משום דלא אדכר בדיוקא דחייב ובתר הכי אידכר דפרע ליה: ז) וצריך למימר שביב מרע שמודה ליה לעדים אתם עדי או כתבו לו [כמו] בבריא איצטריך לומר כן ואי לא אמר כן (כבריא) יכול לומר משטה אני בך ה"נ אם לא אמר שביב מרע אתם עדי מצי יתמי למימר משטה היה בו משחק היה בשעת מיתה ואי לא מצי למימר:

ו) ל"ל ולא קשיא התם גבי הקדש נקיט בעל המנה שטר מקויים אבל רב ושמואל מיירי בדנקיט שטרא ולא מקויים וכו': ז) ל"ל צריך שב"מ שהודה למימר לעדים אתם עדי וכו':

קעה: גט פשוט פרק עשירי בבא בתרא

גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו. אע"ג דמייתי (ד) מיירי מ"מ מעות אין לו דלאו הני מעות שבק אבוהון אע"ג דהיינו מייתי קרקע אמאי יש לו (ו) אלא ודאי עיקר שעבוד הוא על קרקע אלמא שעבוד קרקע לקוחות דאורייתא: **דבר** תורה ב"ח דינו בזבורית.

(ד) הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין (ב) בערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין מעשה ובא לפני ר' ישמעאל ואמר גובה מנכסים בני חורין אמר לו בן גנס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין אמר לו למה אמר לו הרי (ג) החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו ואמר לו הנח לו [ואני אתן לך] פטור שלא על אמונתו הלוהו אלא איזה הוא ערב שהוא חייב הלוהו ואני נותן לך חייב שכן על אמונתו הלוהו (ד) ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה (ה) יותר מהן והן כמעיין הנובע והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן גנס: **גמ'** אמר עולא (ו) דבר תורה אחד מלוה בשטר ואחד מלוה ע"פ גובה מנכסים משועבדים מאי טעמא (ז) שעבודא דאורייתא ואלא מה טעם אמרו מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסין בני חורין משום פסידא דלקוחות אי הכי מלוה בשטר נמי התם אינהו נינהו דאפסידו אנפשייהו ורבה אמר דבר תורה אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מ"ט שעבודא לאו דאורייתא ומה טעם אמרו מלוה בשטר גובה מנכסים משועבדים כדי שלא תנעול דלת בפני לוין אי הכי מלוה על פה נמי התם לית ליה קלא ומי אמר רבה הכי והא (ז) אמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו (ח) וכי תימא איפוך דרבה לעולא ודעולא לרבה והא (ט) אמר עולא (ו) דבר תורה בעל חוב דיניה בזבורית (י) (אלא) רבה טעמא דבני מערבא קאמר וליה לא סבירא ליה רב ושמואל דאמרי תרוייהו (יא) מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות מ"ט שעבודא לאו דאורייתא (יב) ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות מ"ט שעבודא דאורייתא מיתיבי (יג) החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא (יד) שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי שור לבעליו אמר ר' אלעא אמר רב בשעמד בדין והא הרגו קתני (טו) אמר רב אדא בר אהבה שעשאו טרפה והא אר"נ תני (טז) תנא מת וקברו התם דיתבי דייני אפומא דבירא וחייבוהו אמר

דיתבי דיינא אפומא. ותימה אמאי תני ר"נ וקברו מאחר דפרשינן לה הכי וסבירא ליה אינו גובה מן הלקוחות ואומר רבי דאיכא למימר דקמ"ל שאע"פ שקרוב זה החופר למיתה מיד שהשור היה ממיתו (יח) והכהו מועיל דין שדנים שם ולא אמרינן גברא קטילא דייני: גובה

הוציא עליו. מלוה: **כתב ידו.** של לוה שהוא חייב לו ממון ואין כאן עדות אחרת: **גובה מנכסים בני חורין.** דלא גובה ממשועבדים אלא מלוה הכתוב בשטר שיש בו עדים דכיון דאיכא תרתי שטר ועדים מפקי ליה לקלא ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלא חקרו בדבר ויניחו בני חרי למוכר לגבות מהם: **ערב היוצא לו'.** שכתב בתוך השטר אחר חתימת העדים אני פלוני בן פלוני ערב: **גובה מנכסים בני חורין.** מן הערב בערבות שבעל פה דמלוה ע"פ היא כיון דלא חתימי עדים על הערבות וה"ה לערב בלא שטר אחר מתן מעות: **אמר ליה בן גנס אינו גובה.** דכל ערב שלאחר מתן מעות לא הוי ערב שלא על אמונתו והבטחתו של ערב זה הלוהו: **גמ' שעבודא דאורייתא.** יוליא אליך העבוט (דברים כד) וה"ה למקרקעי: **לאו דאורייתא.** וקלא במשכנו שלא בשעת הלוואתו בב"מ (דף קיד:): (א) **משום פסידא דלקוחות.** שלא יוכלו להזהר בדבר שאין ידוע לעולם: **ומי אמר רבה.** שעבודא לאו דאורייתא והא אמרינן בפ' יש נוחלין (לעיל דף קכד:) שלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה ואמר רבה עלה גבו קרקע בחובת אביהם יש לו דכמאן דמשעבד בחיי אבוהון דמי וקרינא ביה בכל אשר ימצא לו (ב) אלמא שעבודא דאורייתא: (מ) **איפוך גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו.** דמעות הלוהו ומעות משלם ודמי טפי לאשר ימצא לו: **בע"ח דיניה בזיבורית.** ונפקא ליה בפ"ק דב"ק (דף ח.) מוהאיש אשר אתה עושה בו יוליא וגו' (ג) מה דרכו של אדם להוליא פחות שבכלים אלמא שעבודא דזיבורית דאורייתא: ומשני **לטעמייהו דבני מערבא קאמר.** דאמר (ד) התם נוטל פי שנים במלוה במקרקעי אמור ולא במעות ומיהו לדידיה סבירא ליה דבכור אינו נוטל פי שנים ולא שנא גבו קרקע ולא שנא גבו מעות דשעבודא לאו דאורייתא: **יורשי בעל הבור חייבין לשלם.** אלמא מלוה ע"פ גובה מן היורשים וקשיא לרב ושמואל: **בשעמד בדין.** דמעשה ב"ד כמלוה בשטר דמי: **שעשאו.** השור טריפה ועמד בדין קודם שיצתה נשמתו: **וקברו.** השור לחפו וקברו בתוך קרקעית הבור: **אפומא דבירא.** לפני מותו: אמר

מסורת הש"ס

(א) נעיל קסז. כתובות כא., (ב) גיטין כא. כתובות כב., (ג) בכרות סג.; (ד) ב"ק מנ. נעיל קכד.; (ה) [ב"ק מ.], (ו) רש"ל מ"ז, (ז) [נעיל מב. קמז. קדושין יג.: ב"ק קד: ערכין ו:ז.], (ח) [קדושין שם], (ט) [ערכין ז. כל הטיון], (י) [גיטין מנ.], (כ) [בערכין ז. מ' חגא], (ל) [בכרים כא], (מ) [עי' רש"ל שהיה לרשב"ם גילבא אחתא], (נ) [בכרים כד], (ס) נ"ל דאמרי. רש"ש, (ע) רש"ל לו כ"ש דלמא לא הני קרקע שבק אבוהון וגם לאו מייתי הוא שהני מעות הלוהו אלא ודאי כו', (פ) נ"ל דיוקא. רש"ש, (צ) רש"א מ"ז, (ק) רש"ל מ"ז, (ר) נ"ל דמיתשב למוחזק. רש"ש, (ש) נ"ל נעילא דלא. רש"ש, (ת) [רש"ל], (א) נ"ל ממיתו וקוברו. רש"ש,

הגהות הב"ח

(א) במשנה מקלוע בתוליה גדול מהן: (ב) גמ' גבו מעות אין לו ורב נחמן אמר גבו מעות יש לו איפוך דרבה לרב נחמן ודרב נחמן לרבה והא שמעתא לא אזלא הכי כדאמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא כו' וכי תימא איפוך כנ"ל: (ג) רשב"ם ד"ה משום נ"ל קודם ד"ה לאו: (ד) תוס' ד"ה גבו כו' אע"ג דמייתי הוא מכל מקום מעות אין לו דלאו הני מעות שבק אבוהון ופריך קרקע אמאי יש לו אע"ג דהיינו נמי מייתי כיון דלאו הני קרקע שבק אבוהון שהרי מעות הלוהו אלא ודאי עיקר שעבוד כנ"ל: (ה) ד"ה דבר כו' ואפי' אמר כהדיא כו' דמייתי הוא ושמא נראה מדקאמר כו' דהאי מאן דאמר: (ו) **בא"ד** דקרא במשכנו כו' דבשלא בשעת הלואתו כ"ש: (ז) ד"ה אינו כו' וי"ל כיון דמי שמלוה:

מוסף רש"י

הוציא עליו כתב ידו. היינו חתימת ידו, כדתנן (גיטין נא:) כתב קופר ועד כשר, ואמר ר' ירמיה אתם קופר שניהו (לעיל קסז). **גובה מנכסים בני חורין.** וממשעבדי לא, דלית ליה קלא לדבר שאינו עשוי בעדים (כתובות כא.). **ערב היוצא לאחר חיתום שטרות.** לאחר שנחתם השטר כתב הערב כתב ידו ואני ערב (גיטין כא.) תחת חתימת העדים כמוב פלוני ערב והוא מודה בדבר (כתובות קב.). **גובה מנכסים בני חורין.** המלוה מן הערב, ולא מנכסים משועבדים, כיון דלאחר חיתום השטר הוה הוא לה כמלוה על פה (שם) כיון דליכא שטר בעדים לית ליה קלא (גיטין כא.). **הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות.** שדיני ממונות עמוקים הם (ברכות סג.). **גבו קרקע יש לו.** יוליאין קרקע כמלוה שהלוה אביהם, יש לו לגבות פי שנים, דהוה ליה כמוחזק, דהאי קרקע אשתעבד ליה לאבוהון (ב"ק מג.) וכמי סבירא לו במשכון דמי וחשבינן ליה מוחזק ליטול הכבור פי שנים (לעיל קכד:). **גבו מעות אין לו.** פי שנים, דלאו הני מעות הנים אביהן ואוי ראוי (ב"ק מג.) דמלוה להוצאה ניתנה והני מעות אחריני נינהו וכאילו לא הוחזק כם אביהן (לעיל קכד:). **מלוה על פה אינו גובה כו'.** אבל מלוה בשטר הוא עצמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסי דאית לי אחלאין לשטרא דנן (קדושין יג:). **ונפל עליו שור והרגו.** השור הרג את

החופר, פטור. בעל השור (ערכין ז.). **בשעמד בדין.** קודם שמת ומייבוהו לשלם לפיכך גובה מן היורשים דכיון דדינו תרוץ לשלם הוה ליה כמלוה בשטר (שם). **מת וקברו.** השור בבור כגון שהפיל עמו תוליא ונקבר בה החופר ואפ"ה חייבין יורשין (שם). **וחייבוהו.** מיד לשלם (שם).